

STORTINGET

Representantforslag 230 S

(2024–2025)

fra stortingsrepresentantene Sigrid Zurbuchen Heiberg og Rasmus Hansson

Dokument 8:230 S (2024–2025)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sigrid Zurbuchen Heiberg og Rasmus Hansson om styrket handel og samarbeid med Europa og andre strategiske partnere

Til Stortinget

Bakgrunn

Europa er Norges viktigste handelspartner, og demokratiske europeiske stater er Norges viktigste allierte. Store deler av norsk eksport går til det europeiske markedet, og en stor andel av importen kommer fra EU-land. Tett økonomisk samarbeid med Europa har lenge vært selve bærebjelken for norsk næringsliv, men i en stadig mer urolig tid er det også en nødvendighet ut fra et sikkerhets- og beredskapsperspektiv der Norge og Europa må styrke intern selvforsyning på en rekke områder gjennom mer handel og samarbeid mellom europeiske land. Særlig gjelder dette på områder hvor Europa i dag produserer få varer og tjenester selv, der det er stor avhengighet av import fra stormakter på andre kontinenter.

Et sentralt mål for Norge og Europa i tiden fremover må være å bli mindre avhengig av fremmede stormakter med ulike agendaer og planer som i mange tilfeller står i motstrid til Europas demokratiske verdier og egne langsiktige ambisjoner.

Stater som USA og Kina er i dag leverandører av en rekke varer, tjenester og ikke minst ulike typer kritisk infrastruktur der Europa i dag ikke har like gode verdikjeder.

Dette utgjør i dag en sikkerhetspolitisk risiko ved at USA blir en stadig mer uforutsigbar samarbeidspartner som går til handelskrig mot allierte, og ved at Kina allerede har tydelige sikkerhetspolitiske og ideologiske motsetninger til demokratier som Norge og demokratiske stater i Europa. Ikke minst fører avhengigheten til en langt mer sårbar beredskap ved større internasjonale kriser hvor verdikjeder kan bryte ned og fraktmuligheter mellom kontinenter og land kan vanskeliggjøres. I verste fall kan en miste evnen til å produsere grunnleggende varer og tjenester om slike verdikjeder faller bort.

Det må derfor langt flere tiltak og virkemidler på plass for at Norge og Europa kan styrke selvforsyningen og handelssamarbeidet sitt ytterligere, og for at det kan bli enklere for offentlige myndigheter, bedrifter og privatpersoner å velge tjenester og varer som kommer både Norge og Europa til gode. Mange mennesker i Norge ønsker å ta valg som prioriterer norske og europeiske bedrifter, og det samme gjør mange bedrifter. For offentlige myndigheter kan det også være flere fordeler ved å velge europeisk, blant annet at man kan være mer sikker på langsiktigheten i leveranser, og at varer og tjenester ikke utgjør en risiko for egen sikkerhet.

De siste månedene har det blant annet kommet frem at innkjøp av kinesiske busser til norske kollektivselskaper kan medføre risiko ved at bussene potensielt kan skrus av og i verste fall saboteres fra produsentenes side. Tidligere har det også blitt rapportert om innkjøp av kinesisk teknologi til statlige etater som toll- og politietaten. På toppen av dette er Norge svært avhengig av Kina på en rekke andre områder. Lokale myndigheter og etater har ved flere anledninger etterlyst tydeliggjøring av retningslinjer slik at sikkerhetsrisikoer kan unngås, senest Ruter, som har sendt varsel til Samferdselsdepartementet rundt innkjøpene av kinesiske busser, der

de påpeker at innkjøpene ser ut til å være i tråd med dagens retningslinjer fra staten.

Forslagsstillerne foreslår derfor blant annet tiltak som å legge til rette for at det skal bli enklere å velge europeiske varer og tjenester fremfor lignende alternativer fra land utenfor Europa. Forslagsstillerne ønsker å innføre en obligatorisk merkeordning for europeiske varer på en rekke ulike produkter, som skal gjøre det enklere for forbrukere å velge europeisk i hverdagen fremfor f.eks. kinesisk eller amerikansk. Forslagsstillerne foreslår også at myndighetene legger frem veiledere for hvordan offentlige etater og bedrifter lettere kan velge europeiske partnere og innkjøp der dette er mulig, og der dette kan erstatte alternativer fra andre kontinenter. Forslagsstillerne ønsker også at offentlige myndigheter skal bli mindre teknologi-, infrastruktur- og programvareavhengig av stater som USA og Kina og heller satse mer på Europa her.

Forutsigbarhet og sikkerhet for Norge handler ikke bare om det som kjøpes inn, og hvilke krav en stiller til varer og tjenester. Som eksportnasjon påvirker hvilke land Norge eksporterer varer til, også stabiliteten i norsk økonomi, landets egen sikkerhetspolitikk og evnen til å navigere i verden.

Trumps innførsel av toll overfor Europa og Kinas misbruk av handelsavtaler til å undergrave fokus på menneskerettigheter er eksempler på at man ved å gjøre seg avhengig av eksport til slike land setter seg selv i risiko. Derfor bør man utrede virkemidler for hvordan bedrifter og industri heller kan rette sin eksport mot demokratiske land i Europa og i andre deler av verden med mål om å sikre mer langsiktighet og forutsigbarhet i møte med gryende handelskriger og at norsk eksportavhengighet misbrukes av andre stater til å se bort fra menneskerettigheter og demokratisk utvikling. Et eksempel her kan være å heller søke eksport til land som Canada enn USA og til land som Sør-Korea og Japan fremfor Kina. Dette vil både styrke båndene mellom land som allerede deler demokratiske verdier, og sikre mer langsiktighet i handelssamarbeidet.

Ytterligere incentiver til europeisk selvforsyning, handel og heleuropeiske verdikjeder kan også gjøre at flere norske bedrifter med produksjon utenfor Europa velger å flytte denne til eget kontinent fremfor å gjøre sine verdikjeder avhengig av stater på andre kontinenter og en forutsetning om global stabilitet som ikke nødvendigvis vil være til stede om få år. Norske bedrifter med produksjon og investeringer på andre kontinenter kan være særlig sårbare for de globale omveltningene en nå ser. Her bør myndighetene være en aktiv lagspiller for de som ønsker å flytte mer av sin produksjon og verdiskaping til Norge og Europa.

Landet står ved et veiskille. Skal man lykkes med å trygge eget land, få til økt verdiskaping i samarbeid med demokratiske stater og skape trygghet for arbeidsplass-

sene i årene som kommer, må Norge styrke sitt økonomiske samarbeid med Europa og likesinnede demokratiske land rundt om i verden på en rekke ulike måter og gjøre det lettere for alle deler av samfunnet å samarbeide tettere med slike partnere. Samtidig må man gradvis ta valg som gjør landet mindre avhengig av stater som preges av ustabilitet og fiendtlige holdninger til Norge, Europa og demokratiske verdier. Dette representantforslaget vil legge til rette for en slik utvikling.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

1. Stortinget ber regjeringen gå i dialog med EU for å utrede hvordan Norge og EU kan styrke handels-samarbeidet sitt og gjøre hverandre mindre avhengige av råvarer, produkter og tjenester fra andre kontinenter.
2. Stortinget ber regjeringen vektlegge innkjøp av europeiske varer og tjenester i innkjøp og anbud i offentlig sektor og fremme forslag om å fjerne eventuelle juridiske hindre for å stille slike krav.
3. Stortinget ber regjeringen utarbeide en veileder for å gjøre det enklere for offentlige myndigheter å kjøpe inn varer og tjenester fra Europa fremfor andre kontinenter, f.eks. gjennom DFØ.
4. Stortinget ber regjeringen kartlegge mulige sikkerhetsrisikoer ved pågående anbud og innkjøp fra Kina og USA til offentlig sektor og oppdatere relevante retningslinjer for statlige etater, fylkeskommuner og kommuner slik at sikkerhetsrisikoer unngås.
5. Stortinget ber regjeringen kartlegge hele omfanget av anbud og innkjøp av varer og tjenester fra USA og Kina i offentlig sektor.
6. Stortinget ber regjeringen klargjøre handlingsrommet for statlige etater, fylker og kommuner til å bryte pågående kontrakter med leverandører som utgjør en mulig sikkerhetstrussel mot Norge og norsk infrastruktur.
7. Stortinget ber regjeringen utrede konsekvensene for oljefondets fremtidige verdiutvikling av å øke investeringene i Europa i fondets portefølje.
8. Stortinget ber regjeringen innføre en nasjonal merkeordning for forbrukervarer som mat, klær og elektronikk med europeisk opphav, slik at det blir enklere å velge europeiske alternativer.
9. Stortinget ber regjeringen utarbeide en veileder for norske bedrifter som ønsker å omstille sine verdikjeder og produksjon vekk fra andre kontinenter og til Europa og Norge.

10. Stortinget ber regjeringen øke rådgivningskapasiteten overfor norske bedrifter som ønsker å flytte produksjon til Norge fra andre kontinenter enn Europa.
11. Stortinget ber regjeringen vurdere konsekvensene av å trekke samarbeid, investeringer og virksomhet fra hel- og deleide statlige selskaper ut av land som USA og Kina der dette er mulig.
12. Stortinget ber regjeringen vurdere sikkerhetsmessige risikoer ved at hel- og deleide statlige selskaper har samarbeid med amerikanske og kinesiske selskaper.
13. Stortinget ber regjeringen vurdere om det er behov for nye og forbedrede frihandelsavtaler med land som Canada og Sør-Korea, og vurdere å inngå forhandlinger om en frihandelsavtale med Japan, sett i lys av den endrede verdenssituasjonen.
14. Stortinget ber regjeringen vurdere å inngå forhandlinger om en frihandelsavtale med Taiwan og å opprette felles diplomatisk representasjon mellom landene.

10. april 2025

Sigrid Zurbuchen Heiberg

Rasmus Hansson

